

Panorama de la poesia al Camp de Tarragona: 2016-2017

ISABEL ORTEGA

Fa uns quants anys, Olga Xirinacs va publicar un article a “La Vanguardia” en què escrivia alguna cosa així com “Al Sud també es fan bons poemes” tot referint-se a la poesia produïda al Camp de Tarragona. Aprofito la cita d’Olga Xirinacs per reafirmar-la i alhora tornar a reivindicar la creació poètica de casa nostra en llengua catalana. Perquè, a més d’abastar una diversitat d’estils, és de qualitat, tot i que no tingui el ressò mediàtic que mereixeria. Ara bé, l’important és que es fa, que els llibres van apareixent, com un degoteig, i formen un mosaic de veus, temàtiques, ritmes i intencions molt i molt interessants. Aquest mosaic, al marge de les tendències creatives de cada poeta, mostra el que és i ha de ser la poesia: reflexió sobre la vida, tant si és la pròpia com la col·lectiva, i recerca, perquè la poesia, al meu parer, més que donar respostes proposa preguntes. Aquest mosaic dibuixa un gran interrogant sobre la vida i la mort, el temps irreversible, la malaltia, la incertesa i l’amor. És l’interrogant que ha dut la humanitat a investigar la naturalesa fins arribar als més sofisticats descobriments científics i tecnològics, a crear la mitologia, les religions i la filosofia, i a produir potser la més bella de les creacions: totes les manifestacions artístiques.

M’entretindré a parlar dels deu llibres que m’han arribat perquè és la millor manera de fer-los visibles individualment i alhora de mostrar el ventall de propostes de la nostra producció poètica. L’ordre dels llibres comentats és aleatori; tan sols han estat agrupats com a poesia, prosa poètica i traducció. Al final, hi ha una referència molt breu als poemes que apareixen al llibre col·lectiu *Una visió literària de 40 anys de creació artística Art i Lletres (1976-2016)*.

M. Pey o la transgressió artística esdevinguda clàssica a *THE LIQUID DARK*¹, llibre de factura gairebé artesanal, d’artista, que Arola ha sabut plasmar en l’elegància del negre i el platejat només trencats amb el contrapunt vermell, com unes gotes de sang, de les lletres amb què, a la primera pàgina i com a peu de la fotografia –ja mítica- de Pey, es repeteix el nom de l’autor i el títol del llibre, de la mateixa manera que a *Night flying over Berlin*, un curt en blanc i negre realitzat per Pey, apareix el text del poema en lletres vermelles: *PRIMER, ELS DINERS / LA PIRÀMIDE DEL PODER / L’ULL DE DÉU / A CANVI / EL BES DEL DIABLE / EL DARRER ALÈ / LA FIRMA, AMB SANG.*

---

¹ Arola Editors.

Aquest poema em serveix per presentar el llibre perquè a *The liquid dark*, forjat al llarg d'una vintena d'anys, Pey aprofundeix en la crítica al consumisme que impera en tots els aspectes de la vida en les societats neoliberals –incloent-hi la crítica a la religió del poder-, i ho fa mitjançant les seves característiques referències *underground*, basades, essencialment, en imatges colpidores carregades de mala bava i de provocació, però també d'un gran sentit del joc, com una picada d'ullet, una invitació a endinsar-nos en el món de la música, del cinema, dels múltiples vessants de l'art i de la tecnologia, a més de la literatura; una invitació a buscar els referents dels poemes, amb títols que són una porta d'entrada a l'univers metafòric de l'autor. En aquest sentit, crec que se n'hauria de fer un treball exhaustiu, cosa que permetria desentrellar-ne la riquesa. Són setanta poemes dividits en sis parts els que constitueixen el llibre: *HOLLYWOOD MURDER*, *32th FLOOR*, *DEATH TO RISE*, *INSIDE LOOKING OUT*, *THE LIQUID DARK* i *THE FLAMING STARS*.

Pel que fa a les referències musicals, només com a mostra, faré esment de grups que apareixen en els títols de poemes, com ara *The flaming stars*, *Heaven & Hell*, *The law*, o de cançons com *Dream on* d'Aerosmith o *Inside looking out* de The Animals.

D'altra banda, cal parlar més de versos que de poemes: versos com trets, versos llampec, com plans cinematogràfics, versos-poema. Els versos de M. Pey són flaixos de la mirada amb què observa i interpreta el món; crea un cosmos propi, proper a l'al·lucinació, però ben conscient de no deixar-se emportar pel deliri, tal com ho mostren, a més de les dosis d'ironia que espurnegen entre el paisatge nocturn i fúnebre de cementiris, criptes, sang, vampirs, pistoles, -un paisatge de "líquida obscuritat" com ell mateix defineix-, les referències concretes a espais quotidians com ara el taxi, el tren, la ciutat com a gran urbs, la crítica al capitalisme, a la guerra i, sobretot, la consciència de fer ficció, és a dir, art.

Però allò que més li interessa és endinsar-se en els límits de la consciència, que de vegades voreja el somni o el despertar d'un somni. El tempteig d'aquest límits, que en els anys 70 va estar vinculat a l'experimentació amb LSD, es manifesta en Pey com una expansió de la consciència que l'ha portat no solament a treballar diferents manifestacions artístiques sinó a anar més enllà de la realitat sense deixar mai el referent; en el cas dels poemes, ho podem comprovar en l'al·lusió al mite d'Avalon, illa on, segons la llegenda artúrica, hi habitava la fada Morgana, a més de ser el lloc on anaven a parar els herois celtas, i que ha inspirat tant pel·lícules, com música, com ha donat nom a una productora de cinema independent o al cementiri d'Avalon, a Sud-àfrica, inaugurat el 1972 pel govern apartheid, només per a negres i on hi ha enterrats activistes antiapartheid.

I he triat justament el poema Avalon perquè exemplifica d'alguna manera el que és molt present en l'obra de Pey: la consciència de ser oblidats i la necessitat de recordar:

EXÈRCITS D'OMBRES

MORT QUÍMICA

NAUS INVISIBLES

BOMBARDEGEN EL CIBERESPAI

SENSE MENJAR

SENSE AIGUA

DESERTS POST-NUCLEARS

IL·LUMINANT LA NIT

MÉS ENLLÀ DE LES BATALLES PERDUDES

LES TOMBES D'AVALON

RESTEN INTACTES.

En Pey trobem, doncs, una proposta interessant: un llenguatge de la violència que lluita contra la violència. Perquè, com bé expressa en un poema: “La guerra no és la resposta / la por sí”.

Lurdes Malgrat o la reflexió horaciana sobre l'existència a *Senyals a la costa*²

Si a *Terra fonda*, Lurdes Malgrat pren la terra com a fil conductor per aprofundir en la reflexió sobre la naturalesa humana, a *Senyals a la costa* és la mar qui marca el ritme dels poemes. La vida com un viatge de tornada al no res: la metàfora d'Ulisses, el naufrag, naufrags tots plegats enmig de l'existència, “entre el temps viscut i els dies nous”. Versos llargs, discursius, com si planessin per una mar serena però alhora amenaçant: la calma després de la tempesta i el naufragi.

És un llibre estructurat en quatre parts: *Pòrtic*, *El naufragi*, *A mitja llum* i *Llums a la costa*.

En *Els cants de les sirenes*, poema que fa de *Pòrtic*, es presenta la passió amorosa com un lliurar-se al cant de les sirenes homèriques que, inevitablement, conduiran a la

---

² Cossetània Edicions, col·lecció La Gent del Llamp.

desfeta. Però la passió amorosa és alhora una metàfora de la vida, una arribada al món en un camí sense rumb traçat.

El naufragi, format per catorze poemes, corrobora aquest llançament de la materialitat del cos a l'atzar, a un temps que mai no ens pertany, a l'abisme de la incertesa. Però també apareix, com una mena de reminiscència platònica, el record d'un temps mític, un temps-origen que omple el present de culpa –fixem-nos que el naufrag “plora els seus pecats”-; de constatació de derrota: “...Un dia van estimar, a vida o mort, / i van perdre la batalla.” o bé “l pensa en la pell tendra, en el cos blanc / que va acaronar, en la terrible trencadissa / de l'oblit, en la por i la solitud / de qui ha estimat i ha perdut el combat.”- i de no reconeixement d'un mateix –fixem-nos, també, que el naufrag no es reconeix en la imatge que projecta a l'aigua: “Avui aquesta mar tan llisa li retorna la silueta / escatada, com si fos la d'un estrany.” Apareix, en aquest viatge vital, l'altre com un mirall en qui es projecten els fracassos: ho veiem en “El naufrag i el manatí” en què “la presència de l'un afirma / la veritat indefugible de l'altre.”; ho veiem en Telèmac, que no es reconeixerà en el propi mirall de la mateixa manera que no reconeixerà el pare quan el vegi; o en Penèlope, que ja no sap què espera i que voldria ser, per alguns moments, una altra.

“El darrer ancoratge”, l'últim poema de la secció, expressa bellament la intuïció de la mort al capdavant del trajecte:

*Veu el naufrag el pas del temps
mentre fa camí tallant eternament onades,
l'aigua en una successió il·limitada que va i ve,
com els dies que se segueixen l'un a l'altre.
Els ulls atents i vius encalquen els rastres
dels naufragis que han habitat la gran mar
abans que ell. El tripulant dirigeix el timó,
cercant la costa. Un corb marí l'acompanya.
Dins l'onada mansa, es va pensant a si mateix
i entén que tota la vida és un gran naufragi,
un anar i venir de les hores dels vius
cap als silencis dels morts, un buscar infinit
de l'Ítaca promesa per trobar soplug
al paradís perdut i arribar a la fi,
amb la mirada franca, al darrer de tots els ancoratges.*

Deu poemes conformen *A mitja llum*, el tercer apartat del llibre. Hem deixat Ulisses acompanyat pel corb marí com a símbol de mort. Ara, sura la reflexió sobre el temps viscut: la infantesa amb la càrrega d'una educació tradicional, conformista; el descobriment del desig sexual i de l'amor com intuïció del naufragi que vindrà –en el poema “A vida o mort”-; el record d'una estada en un hotel a partir d'una olor, a la manera proustiana, o la necessitat de recloure's en el silenci de l'escriptura en “El silenci”: *Escriu paraules per no haver de dir-les*.

A “Llums a la costa”, l'únic poema de de la secció que clou el llibre, reprèn el protagonisme del naufrag, metàfora de la humanitat en la travessia de la vida que, sigui quina sigui la ruta que s'ha pres, ha d'atènyer, inexorablement, el final definitiu.

Josep Civit i Mateu, *Coses que passen*³ o la vida com un parèntesi entre “dos oceans de fosca”

*Pedra sobtada a l'aigua
calma de l'ànima, mirallar-se,
fremir, amb cada nou
cercle que s'eixampla, el darrer
certifica la fondària.*

La imatge dels cercles que provoca la pedra en caure a l'aigua en “Poètica”, a l'inici, serveix a Josep Civit per encetar el gruix del llibre: l'apartat “Cercles”, un itinerari pels records i per la constatació de la fugacitat de l'existència. I també la recerca de la veritat que rau, potser, al fons de l'aigua, tal com expressa la tercera part: “La pedra al llot”.

Coses que passen és un poemari que, més que fer recompte de la vida viscuda, constata la irreversibilitat del temps i la impotència de fer-hi front, però alhora la necessitat de lluitar-hi construint una esperança feta de paraules. Poemes com a salvació contra el desànim, poemes que busquen atènyer “un petit simulacre d'eternitat”, ni que sigui fent trampes, tot i que la lucidesa del jo poètic sap que l'autoengany no serveix: “Qüestió de temps la derrota final / per què enganyar-nos,…”

Poemes de la foscor que busquen la llum de les paraules per guarir ferides o per fer-nos estremir no solament davant l'amenaça sinó davant la devastació real del temps. Corcs i cucs, dolor i fugida, pors i ferides, pous i incertesa. La vida com un joc d'atzar,

---

³ Cossetània Edicions, col·lecció Sinalefa.

però on mai no es pot guanyar perquè el destí pesa més que la casualitat: és com un pols a l'eternitat, una partida de cartes, un partit de futbol...

Un partit del futbol és el que apareix a l'inici del llibre, a "Principis i finals", sota la mirada d'un nen de deu anys que clou el poema amb els versos següents: "segueixen faltant-me només unes poques / desenes d'anys per entendre / que totes les promeses / d'eternitat seran certes, però breus." Un altre partit de futbol, a l'inici de la tercera part del llibre, "Destí", manifesta el penediment d'haver desaprofitat moments claus de la vida: "El que queda és aprendre a conjugar / tots els verbs de la recança: / l'atzar d'un pam va alterar, per sempre, el destí de les nostres vides."

La tensió entre el destí i l'atzar, entre la llum i la fosca, entre les ales i el fang, entre l'amenaça i la salvació no és solament un joc de paraules; aquesta tensió és la recerca constant de la veritat, acompanyada de referents artístics com Maiakovski, Kafka, Hitchcock, Pessoa, Breton...

La paraula compartida és la possibilitat de salvació i potser l'única esperança per poder accedir, ni que sigui per un instant –malgrat la contradicció que això suposa- a l'eternitat (del poema "Eternitats"):

*És ara, just ara, apilo la fusta
d'aquestes paraules i encenc,
contra res, contra la fosca, el foc
d'aquest fràgil instant
que ara ja és cendra.*

*I tornarà a ser ara, just ara
que uns ulls s'hi demoren,
que lleu revifa una brasa
d'aquelles cendres, un fràgil
instant de llum entre les fosques.*

*Heus aquí un petit
simulacre d'eternitat.*

La lliçó que se n'extreu, del llibre, és la necessitat d'acceptar els fets irreversibles i, com fa en el poema "Carpe diem", de "compassar cor i temps / en el mateix batec", cosa que només és possible arrecerant "tot aquest antiquíssim fred de l'ànima / a la brasa pacient d'uns versos." La paraula poètica, doncs, com a salvació.

El primer llibre de poemes de **Núria Freixa**, *Versos a galet⁴, Poemes d'escola i carrer* –com indica el subtítol- mostra una veu sòlida, segura de l'ofici, perquè en el seu cas, publicar ha estat anecdòtic –cosa que no vol dir que no sigui important- ja que els poemes tenen un recorregut llarg: han estat “provats” prèviament sobre el terreny: el de l'escola, on Núria Freixa ha passat anys de feina transmetent el gust i la sensibilitat per la paraula i la poesia. I és que la poesia adreçada a la canalla no té menys tensió literària que la d'adults, potser més i tot perquè cal conèixer el ritme adequat, el to i la mirada sempre atenta i exigent dels infants. L'autora ho sap i combina a la perfecció el ritme heptasíl·lab i el pentasíl·lab amb la narració o la descripció i el diàleg.

La tendresa, la ironia, la delicadesa i la reflexió formen part d'aquests poemes que van entrant a galet, un a un, seguint el ritme de les estacions, des del començament de la tardor –amb “A collir móres”- fins a les acaballes de l'estiu -quan es reinicia l'escola-, formant un cercle que abasta tant el cicle de la naturalesa com les tradicions de la nostra terra (Nadal, el caga tió, el reis, Sant Jordi –convertit aquí en mariner-, la festa Major de Manlleu i de Torredembarra, o la festa del cargol de Lleida), així com referents de la nostra cultura (El llaç de Dalí). I la mar com a teló de fons per expressar el gaudi de les petites coses, com al poema *Ran de mar*, en què el joc de paraules va més enllà de la simple descripció d'una estada a la platja per arribar a convertir-se en un estat d'ànim.

“Diu” és una mostra de poema que, d'una manera juganera, reflexiona seriosament sobre el pas; vegem-lo:

*Diu que plou,
que el cel s'ha esparracat,
que des d'allà estant
han davallat somnis
en forma d'aiguat.*

*Diu que bé,
que el bolet i el cargol
han après a nedar,
que el paraigua potser
l'any vinent n'aprendrà.*

*Diu que res,
que teixim de vell nou
el jersei de l'hivern
de color de magrana,
de boix grèvol, de vent.*

---

⁴ Ed. Neopàtria.

*Diu que sí,
que ara el dia és més curt
i que el nas fa enrogir,
que la nit, vet-ho aquí,
tarda menys a venir.*

*Diu que oidà,
que l'alosa i l'oreig
han volgut festejar,
que ens traurem els mitjons
i aquest fred passarà.*

*Diu que ves,
que la vida no és res,
que la lluna és un pa
i el rovell n'és el sol
que hi voldríem sucra.*

Tot dient, val a dir que les il·lustracions de Marta Mateos són un acompanyament perfecte per als poemes: barreja de tradició i de modernitat, de pinzellades ràpides i d'elaboració artesana de traç i de colors.

La montblanquina **Enriqueta Moix** recrea, a *Desfent camí*⁵ la malaltia de l'Alzheimer a partir de l'adéu, per part d'una dona, al seu marit. La factura senzilla i gairebé quotidiana dels poemes segueix la malaltia des dels inicis fins a la mort. Vuit anys condensats en vint-i-nou poemes que transiten pel desconcert inicial davant el diagnòstic; per la tristor que de tant en tant aflora en els moments de lucidesa, cada cop més escadussers; per la tendresa amb què la dona té cura del marit; pel dolor de la pèrdua i pel record del passat d'ell, que ara ella fa seu. Hi ha una resignació conscient davant els fets indefugibles: *Pensava que res no havia estat en va, / i que tot havia esdevingut / com estava previst.* I, acompanyant el gruix del text, quatre poemes previs i quatre de posteriors mostren una reflexió sobre la dificultat d'expressar les emocions i el dolor.

L'encert del títol és evident per dues raons: primerament, per la construcció circular del poemari, que comença amb el comiat del cementiri i torna enrere per explicar el procés de la malaltia fins a la mort i la posterior solitud de la dona. En segon lloc, perquè la malaltia és un camí enrere, en què el malalt desaprèn tot allò que havia anat construint fins arribar, en molts casos, al balbuceig. Per això, el poema que clou el llibre fa així:

---

⁵ Editorial Comte d'Aure, col·lecció La Garonne.

*Desfent camí,
tornant al principi,
néixer després de morir
o morir després de néixer.*

PROSA POÈTICA

Nati Soler Alcaide, la veu de la terra a *Diuen... Escrits propers*⁶

La prosa poètica i la narrativa de Nati Soler formen una unitat amb les fotografies de Josep Vallès, nascut a la Bisbal del Penedès el 1961 i mort l'any 2012. Un homenatge a l'obra de l'amic, amb qui Nati Soler havia publicat "Poemes de pedra seca".

A *Diuen...* hi convergeixen dues mirades: la del fotògraf i la de la poeta. La de Josep Vallès, a qui és fàcil imaginar caminant per la comarca, fixant amb l'objectiu un revolt de camí, una fruita a punt d'esclatar, un edifici senyorívol, una errada ortogràfica en una data d'edificació, les teules d'una casa, fulles de tardor caigudes, un interruptor antic de porcellana, calçots fent-se a la brasa, una salamandra amb els colors dels taxis de Barcelona... Imatges com instants caçats al vol, i amb la seguretat entusiasta de qui estima la feina i la terra.

D'altra banda, la mirada fibló de la poeta. Poeta i modista, com li agrada anomenar-se, que cus les paraules sense didal, amb el perill de punxar-se i punxar a qui la llegeix. Sempre atenta als detalls, sempre a punt per a la reflexió sobre les petites coses, com fa en els llibres de poemes, aquí també són les petites coses les que ens transporten als grans interrogants sobre l'existència. Testimoni i gairebé cronista dels costums i els canvis produïts en la vida de pagès al Penedès, no dubta a constatar el que s'ha guanyat i el que s'ha perdut amb els anys, ni a criticar sense embuts l'esnobisme de la gent de ciutat que vol fer "vida rural" sense tenir coneixement de què significa viure de la terra i estimar la terra; són els "urbanites" de cap de setmana que decoren la "casa de camp" amb eines del treball dels altres, els que agafen fruits quan van pel camp sense ser conscients que s'emporten una part de la feina dels altres perquè pensen que "no ve d'un grapat d'ametlles, d'un raïm, d'un cistellet de figues o d'un parell de magranes." Per això, diu l'autora, "són molts els qui surten als camins amb esperit

---

⁶ Cossetània Edicions.

recol·lector i tornen a casa amb la bossa plena d'algun fruit agafat sense dret, que allarga la injustícia en què, des de sempre, viu la pagesia.”

La vuitantena d'imatges que mostren les fotografies moltes vegades passen desapercbudes a les mirades superficials i apressades, però agafen protagonisme en ser exposades com objectes amb entitat pròpia. El text, a més, hi afegeix un nou sentit, de manera que l'efecte provoca una doble lectura, com si es tractés de les dues cares d'una moneda. Un exemple n'és la imatge d'unes roderes en una platja; en aquest cas, el text la descriu i n'eixampla el significat:

“Les roderes clares i fondes dibuixen espigues al seu llit. Geomètriques. S'allargassen com el cos de la serp que fuig d'un soroll sobtat a cercar el refugi dels matolls o dels espais entre les pedres d'un marge desfigurats per la cobdícia de qui pensa que un bon àpat de caragol té dret a trasbalsar el vell ordre establert, sense papers, dels propietaris que mantenen les mateixes tanques que els seus antecessors de segles enllà. (...) Dibuxos fràgils damunt la sorra determinen on comença i acaba la tasca d'endreçar un espai on els cossos es deixen prendre pel sol, mentre la marinada vagareja escampant alès de frescor que no gosen bellugar ni un bri de sal. Només els matiners poden veure la perfecció dels relleus de les roderes. (...) No són com les fangoses dels camins rurals que van del poble a la feixa del veí més impacient, aquell que no pot esperar...”

O bé, parlant de la perfecció geomètrica d'un rusc d'abelles, conclou: “Segurament per a elles *llibertat* vol dir construir i treballar disciplinadament en la preservació i millora del cada estança. Igual que, per a nosaltres, *llibertat* és un grandios concepte, retallat pels quatre costats.” (A “Ordre estricte”)

Només són exemples de la varietat de temes que configuren aquest delicat “Diuen...”.

El llibre de **Carme Andrade**, *Gosadies (Per a paladars exquisits que es deixin desafiar)*⁷ se situa en la transversalitat de la imatge i la paraula, de la prosa i la poesia com una manifestació més de la versatilitat de l'autora: tres belles pintures de traç enèrgic i un dibuix acompanyen els textos i els acolorixen –la imatge de la portada també és de Carme Andrade–, mentre que 8 poemes breus esquitxen de lirisme i de vitalitat –ahora que s'hi contraposen amb brevetat i densitat– les 23 narracions sobre la mort, el record, els somnis, el misteri i la música. D'aquesta manera, tenim pintura, narrativa, lírica i un esquitx de música en aquestes *Gosadies*.

---

⁷ Terra Ignota Ediciones.

Pel que fa als relats, la majoria tenen com a protagonista una dona que mostra diferents facetes de l'ésser humà: tendra, agressiva, insatisfeta, lúcida, coratjosa, nostàlgica... Andrade parteix de fets de la vida quotidiana per encetar les narracions: de vegades són trobades casuals entre vells amics el que dóna peu a una reflexió de gran sensibilitat; de vegades un record, una ullada per la finestra, una agressió en un autobús, un mos de coc ràpid, una sessió de teràpia, l'espera d'un tren... Però, tot i partir de gestos quotidians, els relats de vegades agafen un to oníric, en què somni i realitat es confonen, la qual cosa els dota de lirisme. Els poemes corroboren aquest caminar per la llinda de la prosa i el vers:

A redós de la teva ànima exhausta

brosta el rostoll de l'absència.

No refarem de la cabana la volta.

Calcinada. Inclement. Erràtica en la teva memòria

Hi ha una mirada nostàlgica cap al passat, però també molta "golafreria" envers el present; i no solament en el sentit de fruit de les bones menges sinó que aquesta paraula és utilitzada per mostrar com, malgrat tot, els personatges s'aferren a la vida, a l'amor o a la bellesa, tal com mostra el poema de la pàgina 41 i que sintetitza l'actitud vital de Carme Andrade :

Desa'm el nom

respira'm

de l'àlber

la saba que flueix.

La dansa de la vida

alena plena.

Òscar Ramírez Dolcet o la transhumància d'*El trist atzar del vertigen que en devora / Il triste destino della vertigine che mi devora*⁸, obra de 78 textos en edició bilingüe català-italià, a més de sis textos traduïts a altres sis llengües: alemany, neerlandès, portuguès, francès, àrab i anglès. Aquest és un dels conceptes de "transhumància intel·lectual" de què parla Ramírez a l'inici del llibre: es tracta de trencar les fronteres del llenguatge, d'anar més enllà de la llengua pròpia per abastar-ne d'altres; però també hi ha transhumància genèrica en el fet de trencar els límits de la poesia formal per anar a cercar l'essència del lirisme en textos en prosa; o la de proposar l'audició de trenta-cinc temes musicals que formen el so de fons l'escriptura del llibre, amb l'afegit de l'adreça de l'Spotify on es pot trobar la llista dels temes (<https://listasspotify.es/lista/26009/trist-atzar>), uns temes que transiten des de la música sacra de l'estonià Avo Prät o de John Taverner (s. XVI) a precursors del punk com The Stranglers, passant per l'indie de The Divine Comedy o Elephant Gun, per cantautors clàssics com Leonard Cohen, Franco Battiato o Serge Gainsbourg, per l'òpera d'Henry Purcell, les veus de les iraniana Aida Shahghasemi o Hani Niroo, les libaneses del grup Mashrou 'Leila o les actuals catalanes de Bikimel, Maria Coma o Hèctor Vila.

El llibre sembla cuit a foc lent, amb la lentitud amb què el pensament s'atura en la contemplació de la natura i en treu una reflexió sobre la fragilitat de la vida. Però el pensament va més enllà: arriba fins al nus de l'emoció i s'enfronta amb la por, la gran por, la de la mort, que hi apareix com un abisme que ens precipita en el no res. Hi apareix també la memòria com a refugi, les paraules com a refugi, i l'amor com a refugi, encara que sigui un amor metafòric i, per tant, fictici.

Pel que fa a la memòria i la naturalesa com a refugi contra la por, en tenim una mostra en el text següent:

BLANCS I BLAUS

Venia de cara, amb el cap ben tapat i el rostre emmalaltit. Tenia els cabells llargs i fosc sota els ulls. No era temps de jugar a les ombres, ni moment de somriure o parlar. L'entorn era ple de blaus i blancs. Blaus del cel i l'aigua, blancs de la quietud i el comiat.

Sol, vaig riure i plorar a la vora d'una llum que ho encegava tot, una llum que regalava blancs d'escuma i escopia blaus del mar. L'harmonia de la memòria tenia melodia de la infantesa i, cansat, examinava el cel.

El dimoni sempre té raons per a les nostres causes pendents.

---

⁸ Silva Editorial i La Banya edicions.

Ara bé, malgrat el pessimisme que impera en els textos, malgrat no poder evitar el dolor i la por, hi ha una escletxa que s'obre mitjançant la paraula poètica, que ens posa més a l'abast la bellesa i la veritat que hi ha en nosaltres mateixos:

VERITAT INDIVISA

L'enigma del dia és saber on para la bellesa perduda i la veritat que ens interroga a poc a poc. L'amor fictici –aquell que no ens tenen- respon així, deixant que tot flueixi sol; mai aprenem allò que som. La vida es cansa quan no es canta ni es riu, quan no hi ha carícies ni intimitats, quan la memòria no té poesia i l'edat és òrfena dels cops i les ferides.

Tal vegada el destí no és estimar-se ni plantar les memòries al jardí. Tal vegada res no creix quan es trenca la solitud de la veu i no hi ha entesa entre la nostra ombra i el seu mirall.

Hi ha, també, un apropament a la transcendència que va més enllà de les religions, com una necessitat de confirmar la permanència d'alguna cosa que ens ultrapassa, malgrat la consciència de la mort:

(...) El camp de davant de casa és, en si mateix, la Sinagoga on m'abandono per trobar-me interiorment cada dia. Necessito aquesta mena de dosi d'espiritualitat cada tarda, la reclusió interior mentre el cos resta immòbil i la ment s'esvaeix fins que arriba, com un regal o recompensa, la calma necessària de tots els dies en què sóc mortal.

TRADUCCIÓ

No temem la mort.

La portem dins.

Ho celebrem

Hem de celebrar la traducció del gallec que ha fet **Adrià Targa** del llibre de **Gonzalo Hermo** *Celebració*⁹, que va rebre el Premi de la Crítica gallega i el Premi Nacional de Poesia Jove Miguel Hernández i que ara apareix en edició bilingüe gallec-català.

Poesia doll que raja d'un jo els límits del qual s'expandeixen més enllà del llenguatge i per això qüestiona el llenguatge, perquè intenta recrear la vida en una multiplicitat de formes, de sensacions, de fets que s'esdevenen alhora; poesia murmuri, essencialista, gairebé panteista, fins i tot lapidària.

Poesia de la postmodernitat i potser de la post postmodernitat; que sorgeix del fred, que celebra el fred i que tendeix al fred, a l'ordre, però que sap experimentar els incendis de l'amor, del plaer i sobretot de la bellesa, tot i que evita deixar-s'hi atrapar:

No detinguis la mirada en la bellesa de l'incendi.

Obre una esquerdada.

Trenca el cercle.

Escapa.

Però no es queda en el fred. Al llarg de les tres seccions del llibre, *El cervell*, *Grau límit del fred* i *El plaer*, assistim a l'esdevenir del pensament que interroga el logos; el llenguatge arrelat al cos, a la materialitat del temps; que assumeix la calor dels incendis i la dissolució del present. Assistim al desbordament d'uns versos que flueixen amb naturalitat tot i trencar la sintaxi encotillada de la raó constrenyedora, però que, tanmateix, no renunciïn al sentit; és més, hi afegeixen un nou sentit, perquè són vida que flueix, unió de contraris, versos dionisiacs, de vegades com aforismes, d'altres espais en blanc, espais de silenci.

La dicotomia clàssica entre Heràclit i Parmènides sembla trencar-se en Hermo:

*Tens l'edat de la teva pell,
però la memòria és massa vella per entendre-ho.*

*Repetiré el teu nom quan siguis un altre
per evocar
allò que vaig perdre i estimar profundament.*

---

⁹ Godall Edicions, col·lecció Cadup.

El llenguatge dura.

Els cossos no.

I encara més: no es tracta de la constatació heraclitiana de “no poder banyar-se dues vegades al mateix riu” sinó d’acompanyar el riu, de desbordar-se i dissoldre-s’hi:

Perquè el riu es desbordi del seu llit.

Perquè l’aigua ens entri a les costures.

Perquè marxem amb ell, acompanyant-lo.

I una traducció excel·lent, la d’Adrià Targa: curosa, fidel a l’original, però sense deixar-s’hi emportar per inèrcia. Reitero, doncs, la celebració d’aquest llibre.

Llibre col·lectiu: ***Una visió literària de 40 anys de creació artística Art i Lletres (1976-2016)***¹⁰

No hi ha res com un llibre col·lectiu per copsar la diversitat de propostes d'un ventall ampli d'escriptors. De la quarantena d'escrius que fan costat a les obres exposades al MAMT al llarg dels 40 anys d'història, n'hem destriat els poemes. Cada poeta hi projecta les seves experiències, el seu saber i la seva manera de dir tot ajustant-se al màxim possible a l'obra que acompanya. La qualitat és indiscutible.

Adrià Targa (Tarragona, 1987), a partir de l'obra *Tors jacent* de Bruno Gallart (Tarragona, 1941), reflexiona en vint-i-sis versos sobre la insensibilitat o "acorporeïtat" de la bellesa –contraposada a la perennitat de la condició humana- i, per tant, sobre l'eternitat de l'obra d'art.

Isabel Ortega Rion (Tarragona, 1955) recrea, amb un poema esquemàtic sobre diferents experiències relacionades amb el cicle de la naturalesa, el quadre *Travelling* de Francesc Vidal (Reus, 1957)

Xavier Amorós Corbella (Reus, 1960) fa una reflexió filosòfica sobre l'escultura "Desig" de Robert Bofarull (Reus, 1958) mitjançant onze textos breus en prosa poètica entre els quals hi ha inclòs un del *Discurs de la Méthode* de René Descartes i un poema de Samuel Beckett (de *Mirlitonades*). Arribar a comprendre l'essència del desig és el que ens porta a la constatació d'ésser.

Adam Manyé (El Morell, 1967) amb "Re pressió", interpreta el quadre *Repressió* de Pere Folch (Montbrí del Camp, 1963) amb versos estripats i jocs de paraules que aguditzen el crit de revolta que ha d'alliberar la terra.

Noemí Bagés (Frankfurt, 1974), en 48 versos tetrasil·làbics, descabdella el soliloqui d'un jo adreçat a un Tu a qui va traient les màscares fins al punt d'esdevenir un "nosaltres". Poema escrit a partir del quadre *Sense títol* d'Aureli Ruiz (Reus, 1959).

Andreu Subirats (Tortosa, 1968) reinterpreta l'escultura d'Enric Madorran (Barcelona, 1963), *El héroe Fritz*, amb una proposta que refusa el discurs convencional, lògic, per acostar-nos retalls del camí de la Diàspora (en relació amb Fritz Cremer, escultor alemany que va dedicar part de la seva obra a commemorar les víctimes del nacionalsocialisme).

---

¹⁰ Viena Edicions, col·lecció Tamarit.

Andreu Carranza (Ascó,1957), amb onze estampes poètiques, iròniques i surrealistes al voltant de la figura del gall, recrea l'escultura de Rufino Mesa (Valle de Santa Ana, 1948): *Gall*.

Rosina Ballester (Les Borges del Camp, 1949), amb "Forma sense nom", s'apropa a l'escultura de fusta i ferro de Manel Llauredó (Reus, 1987), rememorant *La metamorfosi* de Kafka i centrant l'atenció en l'artista, creador de l'escultura.

Gabriel Guasch (Valls, 1930), amb "Passejant amb Joaquim Cancho", dialoga amb l'artista i posa paraules als colors del quadre *Sex Us* de Joaquim Cancho (Riudoms, 1943) tot vinculant imatge i text fins al punt d'unificar-los amb els versos.

Magí Sunyer (Reus, 1958), amb una sextina sobre la base de les paraules "angle", "caire", "forma", "sèrie", "ritme" i "càlid" aconseguix un poema perfecte per al collage de Jaume Rocamora (Tortosa, 1946) *Relacions repetitives*.

Fina Anglès Soronellas (L'Aleixar, 1956) estableix un diàleg original -en prosa poètica encapçalada per un cal·ligrama- amb el ceramista Martí Royo (L'Hospitalet de Llobregat, 1949-1997) *Espina*. Les paraules flueixen com un doll de vida en "Espina de mots".

Eloi Grasset (Vila-seca, 1977), amb "El món: un arxipèlag", un inquietant poema sobre el remordiment, acompanya l'obra *Mirador* de Victòria Climent (Tarragona, 1945-2015).

Oscar Palazón (Lleida, 1969) utilitza la prosa poètica per reflexionar sobre el pas del temps i el record vinculats a la paraula a partir de la pintura sobre fusta de Josep M. Rosselló (Tarragona, 1940) *Suite Coltan*.

Conxita Jiménez (Girona, 1969) evoca paisatges onírics amb un gran lirisme a partir de l'obra *Discovering* de Jordi Fornes (Osca, 1971).

Roser Guasch (Masies de Sant Miquel, Banyeres del Penedès, 1969) interpreta en les tres estrofes de "Dins l'aigua", les tres imatges de la instal·lació d'Ester Fabregat (Tarragona, 1997) *Piel de tetas*. Un poema sobre l'amor quan venç el pas del temps.

Zoraida Burgos (Tortosa, 1933) interpreta la instal·lació escultòrica d'Àngel Pomerol (Tarragona, 1961) *In memoriam*, amb una reflexió sobre el devorament del temps a partir de la metàfora de les rates, que es manifesta en la seva implacable bellesa.

Lurdes Malgrat (Lleida, 1969) clou el llibre acompanyant la fotografia digital de Francisco Suárez Cruz amb el poema *Fascinació*, una reflexió –a partir d'un visitant imaginari al museu- sobre la caducitat de la vida i la pervivència de l'obra d'art.